

9 de Febrer de 2005

EL COMPROMÍS DELS MUNICIPIS CATALANS AMB ELS BOSCOS

Greenpeace felicita públicament al grup d'ajuntaments catalans que han adoptat una política de compra de productes forestals (fusta, paper, etc) compromesa amb la conservació i ús sostenible dels boscos, en especial dels boscos primaris¹.

Aquests 15 municipis representen el 36% de la població catalana, però en el proper trimestre s'espera que se sumin mitja dotzena més de municipis i, a finals d'any, podria representar el 52% de la població catalana.

Fusta il·legal a casa nostra

S'estima que un 10% del total de fusta importada a Catalunya és d'origen il·legal², és a dir, que procedeix de l'incompliment de les lleis forestals, del contraban entre fronteres, del robatori de fusta en concessions veïnes, de la tala d'espècies protegides, etc. No obstant, si només considerem la fusta tropical importada el percentatge representa un 44% aproximadament. Les activitats il·legals constitueixen una gran amenaça per a la gestió i conservació dels boscos, però alhora és un problema econòmic. El Banc Mundial estima que cada any es perden entre 10 i 15 mil milions de dòlars a causa de l'explotació il·legal, amb la conseqüent pèrdua de fons per a serveis socials i esforços per a reduir la pobresa.

Per altra banda, es calcula que al voltant d'un 24% de la fusta importada prové de països amb poca capacitat de control sobre la gestió dels recursos o en que l'explotació no segueix criteris ambientals.

Catalunya també consumeix "fusta de conflicte", procedent de països governats per dictadures militars i amb faccions guerrilleres (Burma) o implicats

¹ Els boscos primaris són grans extensions d'ecosistemes forestals testimonis del que van ser els boscos originals del planeta, que no han estat transformats o alterats per l'activitat humana industrial. Tenen una importància vital per al planeta i els seus habitants. Però estan desapareixent ràpidament i de manera irreversible. Cada dos segons desapareix o s'altera una superfície de bosc primari equivalent a un camp de futbol, i només queda un 20% de la superfície originària.

² Gepec i Greenpeace, 2002. La petjada del consum català de fusta sobre els boscos del planeta
http://www.greenpeace.org/espana_es/reports/more-reports?start=11&archived=&campaign_id=135619

en conflictes regionals (Costa de Marfil, Guinea-Conakry, Libèria i Congo). En aquest darrer cas, diverses ONG han denunciat la complicitat del sector forestal internacional amb el tràfic d'armes i la inseguretat regional. Es calcula que aquesta fusta representa un 0,8% de les importacions catalanes.

En conjunt podem concloure que un terç de les importacions catalanes de fusta o són d'origen il·legal o bé no tenen les suficients garanties per considerar que provenen d'explotacions amb criteris ambientals i socials.

El compromís de les administracions públiques

Algunes administracions públiques han comprés la transcendència de l'assumpte i han començat a aplicar una política de compra de productes forestals responsable que té en compte l'origen de la fusta. Aquest compromís permet no només servir de referència als ciutadans sinó que també té una gran capacitat d'estimular l'oferta de productes i serveis més sostenibles. El gran volum d'articles comprats (per exemple, subministrament de material d'oficina), o els serveis i les obres contractades animen els proveïdors, productors o contractistes a elaborar productes respectuosos amb el medi ambient, reduint així l'impacte mediambiental de certs articles o processos productius.

Segons estimacions de la Unió Europea, la despesa que es fa des de l'Administració local, regional, nacional i europea en subministraments, obres i serveis s'apropa al 16% del PIB de la Unió Europea – equivalent a més de la meitat del pressupost d'Alemanya. A Espanya el sector públic compra béns i serveis per un import de més de 66.000 milions d'euros l'any. Un 60% d'aquesta despesa correspon als ens locals.

El poder com a consumidors i la certificació forestal

Frenar les explotacions il·legals in situ és una tasca difícil perquè sovint es tracta de països amb pocs recursos per vigilar grans extensions forestals i on la corrupció és un element present. Existeixen forts interessos econòmics i a vegades els que han denunciat les tales il·legals han estat assassinats.

Per altra banda, com a consumidors, podem contribuir fàcilment i sense posar les nostres vides en joc a minimitzar el mercat de productes forestals que tenen un origen il·legal o provenen d'explotacions totalment insostenibles. Com que és complicat identificar les fustes d'origen indesitjable, la solució es demandar productes (ja siguin taulons, cadires, taules, portes...) que acrediten que provenen d'explotacions sostenibles. Això és possible garantir-ho mitjançant la certificació forestal. És qüestió de demanar productes que estiguin etiquetats amb qualsevol de les certificacions existents. D'aquesta manera es contribueix a desenvolupar mercats per a aquests productes i assegurar en última instància, incentius suficients als productors que adopten pràctiques sostenibles de gestió forestal.

Actualment, és fàcil trobar fusta certificada en el mercat i no necessàriament a un sobrecost.

D'entre les certificacions existents, el sistema de certificació forestal del *Consell de Certificació Forestal (Forest Stewardship Council o FSC)* és el sistema amb major credibilitat³. La certificació FSC proposa, des del consens, el sistema més coherent amb els tres principis essencials per a una gestió forestal sostenible: que sigui econòmicament rendible, socialment beneficiosa i ecològicament apropiada. Aquests Principis i Criteris s'inspiren a la cèlebre "Declaració dels Boscós" aprovada a la Cimera de Rio de 1992.

L'expansió de les compres verdes a Catalunya

L'Ajuntament del Prat de Llobregat ha estat el pioner, al esdevenir el 1996 el primer municipi d'Espanya a demanar fusta certificada en les seves contractacions públiques. El següent fou Barcelona, al desembre del 2003, arrel d'una acció de Greenpeace que denunciava que la funerària de Barcelona utilitzava fusta tropical d'origen il·legal. La resposta fou un decret d'alcaldia destinat als serveis municipals (contractació, urbanisme, parcs i jardins, funerària, etc.) on es donen les instruccions precises per a sol·licitar certificats forestals als plecs de prescripcions tècniques dels contractes d'obres, subministraments i serveis.

Des d'aleshores Greenpeace està desenvolupant una campanya informativa adreçada als ajuntaments i altres administracions públiques, explicant la transcendència d'un consum responsable de productes forestals (fusta, paper, etc.). En bona part arrel d'aquesta iniciativa, durant el 2004, 13 municipis han aprovat en el ple o en la comissió de govern una política de compra i consum de fusta i paper compromesa clarament amb els acords de la Cimera de Rio (amb Agenda 21 inclosa). Alguns ja han traspassat l'acord polític a l'equip tècnic i les compres es realitzen segons els criteris aprovats. Altres encara estan en procés d'adaptació, car interessa implicar al màxim a tot els funcionaris relacionats i també als proveïdors habituals.

Els municipis amb una política al respecte aprovada són: Lloret⁴, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Boi de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, Molins de Rei, Vilafranca del Penedès, Sitges, Sant Pere de Ribes, Reus, Castelldefels, Hospitalet de l'Infant-Vandellós, Salou i els ja citats del Prat i de Barcelona.

En total representen el 36% de la població catalana. Es preveu que en el proper trimestre altres municipis com Granollers, Cambrils, Girona, Tortosa, Manresa, Palafrugell, Sant Feliu de Guíxols... incorporin també aquesta política. Lleida, Badalona, Mataró, Cerdanyola del Vallès, Sabadell... també han expressat la seva intenció de fer-ho durant el 2005. A finals d'any podria donar-se la situació que un 52% de la població catalana viu en municipis on els seus ajuntaments tenen una política compromesa de compra de fusta i paper.

³ El FSC és l'únic certificat forestal recolzat per ONGs com Greenpeace, WWF-Adena, SEO-Birdlife, Ecologistes en Acció, Federació Ecoloxista Galega, Coordinadora d'ONGs per al Comerç Just, CC.OO., Coordinadora d'ONGs per al Desenvolupament, i altres organitzacions socials i ambientals.

⁴ **Lloret de Mar** ha sigut el primer municipi gironí en aprovar una política de compra de fusta i consum de paper responsable. El 25 de novembre de 2004 s'aprovava al Ple de l'ajuntament: Com a primers resultats ja han procedit a comprar fusta certificada FSC per a mobiliari en les platges de Fenals, Sa Boadella i Canyelles (passeres, plataformes de suport per a les dutxes, tarimes de fusta com a suport als contenidors de selectiva... i nous quioscs bar-restaurants). En quant al paper, s'ha començat a editar el butlletí municipal en paper reciclat.

Municipis catalans que tenen una política de compra de fusta sostenible

El Prat del Llobregat	Sitges
Barcelona	Santa Coloma de Gramenet
Lloret	Sant Boi del Llobregat
Reus	Vilafranca del Penedés
Hospitalet del Llob	Salou
Molins de Rei	San Cebriá de Vallalta
Hospitalet de l'Infant-Vandellós	San Pere de Ribas
Castelldefels	

Es dona també els casos de municipis, com Corbera del Llobregat o Valls, que ja han realitzat contractes de subministres i obres on han tingut en compte criteris ambientals, com la exigència d'un certificat forestal, malgrat no formi part d'un acord polític o declaració institucional del ple municipal.

En el cas de Tortosa, acaben d'aprovar en el ple municipal (07/02/05) la substitució del paper de fibra verge pel paper reciclat i una política d'optimització del consum. L'aprovació d'una política de contractació d'obres i subministraments amb fusta certificada s'ha deixat per als propers mesos⁵.

La Diputació de Girona també té previst aprovar properament una política de compra de fusta i paper sostenible i la Diputació de Barcelona ho ha recollit en el grup de treball de *compres verdes* format per diversos municipis de la província.

La Universitat l'Autònoma de Barcelona preveu afavorir els productes certificats en el concurs de mobiliari d'oficina i la Universitat Pompeu Fabra ha manifestat que promourà l'adquisició de productes amb certificació forestal tant en la compra de material d'oficina com en la construcció de la nova biblioteca.

A la resta d'Espanya el fenomen no està tan estès, però hi ha municipis com Artà i Es Castells (Balears), Sagunt, Ontinyent, Vila-Real... (València), Tres Cantos (Madrid) i Còrdova (Andalusia) que estan desenvolupant també polítiques de compres "verdes" que inclouen la fusta certificada. La candidatura olímpica Madrid 2012 utilitzarà –segons els promotors de l'Ajuntament de Madrid– només fusta certificada a les obres que es realitzin si aquesta ciutat és finalment escollida com a seu dels jocs olímpics del 2012.

Algunes comunitats autònomes han donat suport a aquest tipus d'iniciatives. L'Assemblea de Madrid, el Parlament de Catalunya i les Corts Valencianes han aprovat resolucions per afavorir una política d'adjudicacions públiques que demani fusta certificada. Però encara són tan sols declaracions d'intencions.

⁵ L'Ajuntament de Tortosa ha realitzat un càlcul sobre el consum de paper d'oficina en les dependències municipals, i ha estimat que durant l'any 2004 consumiren 1,5 milions de folis A4 (3.000 paquets de 500 folis), el qual suposa uns 10.000 folis per treballador (20 paquets). Greenpeace estima que el canvi de paper blanc de fibra verge a paper reciclat suposarà un benefici ambiental important per al planeta: l'estalvi anual de talar 105 arbres, de consumir 52,5 m3 d'aigua i 45.000 kw/h, així com la reducció de 10.500 kg de residus.

La transcendència del consum de paper

El paper reciclat és molt més desitjable que el paper de fibra verge (anomenat popularment “paper blanc”) perquè suposa minimitzar al màxim la pressió sobre els recursos forestals. El 40% de la fusta tallada per a usos industrials en el món es destina a la producció de paper (25% són taules directes, mentre que el 15% restant prové de subproductes en l’asserrador). La gravetat s’accentua davant el fet que el 17% de la fusta utilitzada per fabricar pasta de paper prové de boscos primaris, majoritàriament de tipus boreal.

El paper reciclat és també desitjable per qüestions de salut, economia i qualitat ambiental, ja que el paper de fibra verge ocasiona impactes molt negatius:

- **Aigua:** La generació de paper reciclat suposa un consum 7 vegades menor d’aigua que el que necessita el paper de fibra verge. S’ha de tenir en compte que el sector industrial paperer és el que consumeix més aigua per cada tona produïda que qualsevol altre sector.
- **Energia:** La fabricació de paper reciclat consumeix molta menys energia. La indústria paperera i de cel·lulosa ocupa el cinquè lloc del sector industrial en el consum mundial d’energia.
- **Contaminació:** El reciclatge de paper estalvia un 74% de gasos que contaminen l’atmosfera i generen un 35% menys de contaminació de les aigües. Recordem que la indústria pastero-paperera també es troba entre els majors generadors de contaminants de l’aire i de l’aigua, així com de gasos que causen el canvi climàtic.

El paper reciclat és una opció viable

La evolució tecnològica ha permès que en pocs anys la qualitat del paper reciclat sigui molt més bona i superi problemàtiques anteriors:

- Ja no s’encalla a les màquines (fotocopiadores, impressores, fax...) ni perd tinta. La majoria del paper reciclat d’oficina compleix uns valors positius de la DIN 19309, la qual dictamina els criteris d’adequació a les màquines.
- Té una durabilitat de més de 100 anys segons determinen les proves tècniques de la DIN 6738 i la ISO 5360. Aquestes proves sotmeten el paper a un procés d’envelliment accelerat.

Aquestes millores tècniques s’han generalitzat al paper reciclat d’oficina. Una forma senzilla d’estar segurs que el paper utilitzat les compleix és que tingui la certificació de l’Àngel Blau. Moltes de les ofertes existents en el mercat tenen aquest segell.

Un altre argument de pes per a utilitzar paper reciclat en les oficines és que surt més econòmic. Malgrat el mercat del paper té preus molt oscil·lants, en termes generals el paper reciclat resulta més econòmic que el paper convencional de fibra verge quan es compra en grans quantitats. A nivell de consumidor individual, a vegades, pot sortir més car.

Criteris per a les compres de fusta amb criteris sostenibles

- Afavorir el consum de fusta, suro i altres productes forestals enfront d'altres materials tòxics, o materials la producció dels quals és més cara, contaminant i generadora de residus (PVC, alumini, ferro, ciment...). Els productes forestals són d'origen natural, procedents de recursos renovables, biodegradables i poden ser reutilitzats i/o reciclats. El seu cicle de vida és òptim des del punt de vista ambiental. Són magatzems naturals de carboni i el seu consum responsable afavoreix el desenvolupament socioeconòmic de les poblacions rurals. S'ha de consumir productes forestals, però de manera responsable!
- Afavorir la fusta reciclada (taulells per exemple) i reutilitzar fusta vella com la d'enderroc.
- Afavorir el consum de fusta local, preferentment certificada per sistemes rigorosos i creïbles com el FSC.
- Refusar fusta procedent de països en conflicte o susceptible de ser d'origen il·legal.
- Només acceptar fusta de boscos primaris si està certificada pel FSC.